

Fr. R. Kreuzwaldi nim. Eesti MSY Riiklik
Raamatukogu

Raamatukogude töökojemusi

A. Kivilaane
Kirjalik lugejate konverents
V. Grossi raamatust
"Tüvaoitutus"

Tallinn
1960

S a a t e k s .

Villem Grossi "Tiivasirutus" on viimaste aastate eesti nõukogude kirjanduses üks silmapaistvamaid teoseid. Viljandi Linna Raamatukogu kasutas selle teose arutlemiseks lugejatega uutlaadi töövormi - kirjalikku lugejate konverentsi. Raamatukogu juhataja A. Kii- laspea poolt koostatud konverentsi kirjeldus avaldatakse siin töökogemusena, mis abistaks teisi raamatukogusid taoliste ürituste korraldamisel.

Kirjalikke lugejate konverentsi võib organiseerida mis tahes teose kohta. Seepärast tuleb raamatukogudel käesolevast kirjeldusest eriti tähele panna meetodilisi näpunäiteid konverentsi korraldamiseks.

Omakorda tuleb paluda raamatukogusid saata töökogemusi kirjalike lugejate konverentside kohta aadressil: Tallinn, Raamatukogu plats 1, Fr. R. Kreutzwaldi nim. Eesti NSV Riiklik Raamatukogu.

1. K o n v e r e n t s i e t t e v a l -
m i s t a m i n e j a l ä b i v i i -
m i n e .

Kirjaliku lugejate konverentsi organiseerimise mõttele tulime lugedes A.Nikonova artiklit "Lugejate konverents kirja teel" ajakirjas "Kultuuritöötaja", 1958, nr.3, millele juhtis meie tähelepanu Fr.R.Kreutzwaldi nim.Eesti NSV Riikliku Raamatukogu metoodiline materjal.

Võtsime Viljandi Linna Raamatukogu 1959.a. I kvartali tööplaani kirjaliku lugejate konverentsi ettevalmistamise.

Kõigepealt tuli lahendada küsimus, milline raamat valida konverentsil arutlemiseks. Meie valik lan- ges Villem Grossi teosele "Tiivasirutus".

Selleks oli mitu põhjust. Raamat sai hea hinnangu Eesti NSV Kirjanike Liidu IV kongressil ja ka arvustused teose kohta olid kiitvad. Edasi see, et sisu oleks aktuaalne ja kõigile lugejatele mõistetav. Samuti et teos ei oleks kirjalikuks lugejate konverentsiks liiga mahukas, et raamatu läbitöötamine ja oma arvamuse avaldamine ei muutuks lugejale liiga aega - nõudvaks ja koormavaks. Eelistasime Nõukogude Eesti kaasaegse autori teost, mis annaks võimaluse konverentsi lõpul korraldada lugejate kohtumise kirjanikuga.

Oluline oli ka see, et raamat "Tiivasirutus" oli alles hiljuti raamatukogusse saabunud ja uudisteosega oli sobivaim alustada uutset massüritust.

Järgnevalt koostasime ürituse plaani, mida ja millises järjekorras teha.

1. Teose läbitöötamine. Välja selgitada küsimused, mida võiks esitada lugejatele selleks, et teose probleemidele tähelepanu juhtida.
2. Koostada plakat "Villem Grossi elu ja looming"; sellel eriti esile tõsta raamat "Tiivasirutus".

3. Alustada abonemendil vestlusi lugejatega, värvata kirjalikust lugejate konverentsist osavõtjaid.
4. Konverentsil arutlemisele määratud raamatu laenutamisel kaasa anda vihik lugejate arvamuste kirjapanekuks.
5. Astuda kontakti Fr.R.Kreutzwaldi nim. Eesti NSV Riikliku Raamatukogu metoodilise kabinetiga ja N.A. Nekrassovi nim.Viljandi Raajooniraamatukoguga kirjaliku lugejate konverentsi korraldamise üle konsulteerimiseks.
6. Avada raamatukogus tahvel lugejate arvamuste tutvustamiseks.
7. Kirjaliku lugejate konverentsi kestel astuda kirjavahetusse autoriga.
8. Koostada kirjanikuga kohtumise ja kirjaliku lugejate konverentsi lõppkokkuvõtte õhtu kava.
9. Organiseerida kirjaliku lugejate konverentsi lõppkokkuvõtte õhtu ja lugejate kohtumine autoriga.

Selle järele asusime konverentsi tegelikule läbiviimisele.

Abonemendi töötaja Alide Ilves laenutas välja kaks eksemplari "Tiivasirutust", millele andis kaasa vihikud lugejate arvamuste avaldamiseks.

Raamatukogu poolt oli mõlemasse kaasaantud vihikusse kirjutatud sissejuhatus, raamatu "Tiivasirutus" autori V.Grossi eluloolised andmed ja ühe lugeja arvamus.

Esimese lugejana palusime oma arvamust avaldada Tartu Riikliku Ülikooli raamatukogunduse eriala IV kursuse üliõpilasel Endel Põdral.

Lugemissaali juhataja Elvi Ilves kujundas raamatuplakati. Plakatil olid järgmised materjalid:

1. Pealkiri: "Villem Grossi elu ja looming".

2. V. Grossi portree.

3. Tähtpäevikirjaniku elust ja loomingust.

1922. a. 11. jaanuaril sündis V. Gross Tarvus.

1922. a. asusid vanemad elama Kohtla-Järvele, kus mõõdus kirjaniku lapseõlv ja kooliaastad. Pärast algkooli õppis edasi Jõhvi keskkoolis.

1941. a. 10. klassi õpilasena siirdus õppima Rakvere I Keskkooli, kus tegutses komsomoliorganisatorina.

1941. a. mobiliseeriti Eesti rahvuskorpuse ridadesse, kus tegutses luurajana. Nõukogude Eesti vabastamislahinguis autasustati Kuulsuse III järgu ordeniga.

1946. a. alates on V. Gross MLKP liige.

1950. a. ilmus jutustus "Noored" koguteoses "Võitlev sõna". Ilmusid näidendid "Jää sulab" ja "Suures perekonnas".

1951.-1955. a. kuulub kirjanik ajalehe "Rahva Hääl" toimetuse koosseisu, kus ta töötas pikemat aega kirjandus- ja kunstiosakonna juhatajana.

1955. a. ilmub näidend "Ankeet".

1956. a. ilmub jutustus "Ühe poisi suvi".

1958. a. ilmub jutustus "Tiivasirutus".

4. V. Grossi raamatu "Tiivasirutus" makett raamatu kaaneümbrisest.

5. Üleskutse: "Tutvuge V. Grossi jutustusega "Tiivasirutus", mõelge nende küsimuste üle, millele saate vastuse lugejate kirjaliku konverentsi lõppõhtul".

(Üleskutse juurest viitavad nooled ülespoole teosele ja allapoole küsimustele.)

6. Küsimused:

- 1) Keda peate jutustuse "Tiivasirutus" peategelaseks? Või puudub peategelane?
  - 2) Millist tegelast peate jutustuses kõige paremini õnnestunuks?
  - 3) Mida arvate Hennu kujust?
  - 4) Kuidas on kirjjanik andnud edasi keerukat ja härmiselt vastuolurikast ajajärku a.1939 - 1941?
  - 5) Kuidas suhtuda Henn Ontoni ja Edna Piiberi vahekorda?
  - 6) Kas Teid rahuldab partorg Pollari kuju teoses? Kui ei, siis miks?
  - 7) Kas Henu surm oli organiseeritud või toimus see juhuslikult?
  - 8) Avaldage oma arvamus teosest "Tiivasirutus".
7. "Ankeet". Teos, kinnitatud plakatile.
8. "Ühe poisi suvi". Teose makett kaaneümbrisest.
9. Kaks taskut soovituskaartidega:
- 1) "Villem Grossi loomingut".
  - 2) "Mida lugeda V. Grossi loomingu kohta".

Koostasime ka ajaleheväljalõigete albumi, mille algusse aetasime kirjaniku portree, lehed bibliograafiliste andmetega, lühidalt eluloolisi andmeid, väljavõtte Juhan Smuuli ettekandest Eesti NSV Kirjanike Liidu IV kongressil ("Sirp ja Vasar", 1958, 19. dets.), millele järgnesid teised ajaleheväljalõiked sama raamatu ja teiste V. Grossi teoste kohta, samuti V. Grossi artikleid ajalshtedest.

Materjali bibliograafilisteks teatmeteks ja üldse andmeteks V. Grossi ja tema loomingu kohta saime bibliograafiaist:

Kabur, V. ja Kivi, O. Eesti kirjandus, kirjandusteadus ja kriitika. 1954-1958. Bibliograafiline nimestik. Tln., ERK, 1958. 172 lk.

Kabur, V. Eesti nõukogude kirjandus. Biobibliograafiline soovitusnimestik. Tln., 1955. 167 lk. (Fr. R. Kreutzwaldi nim. Eesti NSV Riiklik Raamatukogu.)

Реммелгас, Л. Писатели Советской Эстонии. Краткий биографический справочник. Таллин, Эстгосиздат, 1956. 270 стр.

Kirjanduse sirvilauad. 1959. Tln., ERK, 1959. 496 lk. 15 aastat eesti nõukogude kirjandust. Tln., ERK, 1955. 355 lk.

Samuti kasutasime "Raamatukroonikat" ja "Artiklite ja retsensioonide kroonikat".

Vestlustes lugejatega ilmnes, et nad on meelsasti nõus osa võtma kirjalikust lugejate konverentsist. Eriti huvipakkuv lugejatele oli lootus kirjanikuga kohtumisele, kus avaneks võimalus kõigile oma küsimustele ja kahtlustele vastuse saamiseks. Mitte vähem huvitavana näis võimalus oma muljeid loetud raamatust võrrelda teiste lugejate muljetega.

Toome järgnevalt ära sissejuhatus, osa kirjutusi ja väljavõtteid lugejate muljete ja arvamuste kaustadest.

S i s s e j u h a t u s

Käesolevaga alustab Viljandi Linna Raamatukogu lugejate kirjalikku konverentsi V. Grossi teose "Tiivasirutus" kohta.

Kirjalik lugejate konverents on meil uus töövorm ja me loodame, et see meeldib ka Teile, lugejatele.

Kuidas see toimub? Koos raamatuga saate selle kaustiku, kirjutate siia oma arvamuse ja toote tagasi. Raamat ja kaustik lähevad edasi järgmisele lugejale.

Nagu harilikul arutluselgi võib iga lugeja vastu vaielda, nõustuda või mitte nõustuda eelmiste lugejatega, avaldada oma mõtteid. Võib anda teosele üldise hinnangu, märkida tema väärtusi ja puudujääke, peatuda üksikute tegelaste iseloomustamisel jre. Pärast mõne-

kuulist arutlust me teeme kokkuvõtte, kuhu palume ka autori (kui see on võimalik).

Niisiis kirjutage, kas ja miks Teile meeldis või ei meeldinud "Tiivasirutus" ja kuidas hindate üldse sellist üritust nagu kirjalik lugejate konverents?

Jääme ootama Teie arvamusi.

Viljandis

15.märtsil 1959.a. Viljandi Linna Raamatukogu.

Sissejuhatuse järele oli vihikusse kirjutatud lühike ülevaade Villem Grossi elust ja loomingust. Sellele järgnesid:

L u g e j a t e a r v a m u s e d

Kahju, et pean kirjutama esimesena. Palju kergem oleks, kui oleks juba siin ees mõned arvamused, millele võiks vastu vaielda või millega nõustuda.

Lugejate kirjalik konverents meeldib mulle väga. Sageli on meil kõigil oma tööde ja toimetuste kõrval liiga vähe sega, et külastada raamatukogu massiüritusi. Kuid lugemiseks leidub alati mõni vaba minut ja on huvitav üles kirjutada sealjuures tekkinud mõtted. Ühtlasi on see kergem, kui esineda suulise sõnavõtuga kirjandusõhtul: raamat on kõrval, võib mõnda asja meelde tuletada, üle lehitseda, vaadata ...

V. Grossi "Tiivasirutus" äratas mu tähelepanu ENSV Kirjanike Liidu IV kongressi päevil, millal J. Smuul seda teost väga kiitvalt märkis oma aruandekõnes ("Sirp ja Vasar", 1958, 19. detsember, lk. 3) ja ma lugesin teost õige varsti pärast seda. Kahjuks puudub võimalus praegu raamatut uuesti läbi lugeda, seetõttu ei kavatsen ma kirjutada pisiasjadest, kuid oma üldmuljet võin heameelega jagada teiste lugejatega.

"Tiivasirutus" on õieti noorsooraamat. Kuid see ei tähenda sugugi, et ta ei pakuks huvi vanematele inimestele, sest ka neil kõigil on olnud oma nooruspäevad, oma kooliaastad ja nad kõik on läbi elanud

aastate 1939-1941 keerulised ning huvitavad ajad, millest oma jutustuse lehekülgedel räägib Villem Gross.

Autor ei ilusta, varja ega liialda midagi (mida paraku meie nõukogude eesti kirjanike mõningates teostes vahel ette on tulnud) - juba see on raamatule suureks kasuks. Samuti on Gross väga hästi sisse elanud sellesse keskkonda, mida ta kujutab. Kõik kirjeldatu tundub meile, noorematele sama tõepärase ja lähedase-na kui vanematele inimestele koolipildid Lutsu "Kevadest". Ka see on suur pluss. "Tiivasirutuse" tegelased muutuvad meile lähedasteks, nad on tõesti noored, kes eksivad ja otsivad. Mulle isiklikult jäid kõige rohkem meelde Õie Heinaru ja Heino Saalepi kujud, kusjuures just viimase puhul kõige selgemini tuleb ilmsiks see keeruline ja vastuoluline tee, mis tuli läbi teha nende aastate noortel. Vaiksem ja märkamatum - nagu ta seda oli oma elus - on Henn Ontoni kuju. Mind huvitaks väga, mida arvavad teised lugejad just sellest tegelasest?

Veel tahaks paar sõna öelda raamatu kujunduse kohta. Kaaneümbris on minu arvates ebaõnnestunud, tiibade sirutamist sümboliseeriv suure linnu siluett on kõike muud kui ilus ja meenutab ennem mingit rahutuvi..

Raamatu sees leiduvad illustratsioonid on märksa paremad - lihtsad, tagasihoidlikud ning küllalt ilmekad. Kahjuks ei ole nad aga võrdse tasemega. Kui me näiteks lk. 45 näeme Õiet sellisena, nagu oleme enesele kujutanud, või lk. 146 tabame just selle meeoleu, millest tuleb allpool juttu, siis lk. 125, 136, 156 on enam või vähem ainult pildid piltide pärast.

Kokkuvõtteks. See on hea, huvitav ja vajalik raamat. Kuid mitte ülihea. Ja kui J. Smuul nimetas kongressil seda meie parimaks noorsooraamatuks, siis on see minu arvates - kahjuks - tunnistuseks meie noorsookirjanduse üldiselt veel mitte väga kõrgele tasemele. Lõpliku hinnangu "Tiivasirutusele" peavad aga andma luge-

jad.

15.märts 1959.a.

Lugeja nr.429

(Endel Pöder, TRÜ üliõpilane.)

On raamatuid, milles käsitletavat probleemi kanduvad üle meie igapäevasesse ellu ja sunnivad tõmbama paralleele tänapäevaga ning ühtlasi mõtlema tegelaste edaspidisele elukäigule.

Üks selliseid raamatuid on V.Grossi "Tiivasirutus". V.Grossil on oskust tungida noorte sisemaailma ja seetõttu on teose tegelased elulised ja huvitavad.

Ühtun eelneva lugeja arvamusega, et V.Gross on üks neid meie kirjanikke, kes oma teoses ei varja ega liialda midagi, mistõttu tema tegelased ja olukorrad on läbinisti usutavad.

Sümpaatne on Henn Ontoni kuju oma idealismiga. Heino Saalepi kõhklused ja tõeni jõudmine on antud tõepäraselt ja usutavalt. Õie Heinaru kuju tundub kogu ni kuidagi vähem värvikas kui mõned episoodilised tegelased. Näiteks väga eredalt on joonistatud Rita Lutsu, Leida Krooni, viiulimängija Rajametsa, õpetaja Variku jt. kujud.

Minule isiklikult meeldivad autori filosoofilised arutlused ja üldse esineb raamatu lehekülgedel mitmeidki huvitavaid tõeteri.

Üldiselt on "Tiivasirutus" raamat, mida võib huviga lugeda ja mis äratab ellu mälestusi pöördelisest ajast a.1939-1941 ja on tõesti meie huvitavamaid noorsooraamatuid.

Kirjalik lugejate konverents on uudne üritus ja võib kujuneda vägagi huvitavaks. Eriti jäävad lugejad muidugi ootama sellele järgnevat kohtumist kirjaniku endaga.

10.aprill 1959.

Lugeja nr.92.

(Helga Remmet, Viljandi Teraviljasalve raamatupidaja.

Keskharidus)

Paljud jutustused on meelde jäävad oma tegelaskujude mitmekesisuse, keele lihtsuse, arusaadavuse ning huvitava ja tõepärase tegevuse poolest - nii ka "Tiivasirutus".

"Tiivasirutus" on noorsooraamatuid eesti kirjanduses üheks, milles on keskseks probleemiks noorte elu ja nende tegevus kooliaastail.

Selles tõepäraselt kirjeldatud tegelaskujud jäävad meelde. Nii Õie Heinaru, see uus tüdruk, kes esimesel koolipäeval tekitab oma olemasoluga teatava elavuse ja mõtete vahetuse koolikaaslaste keskel, jääb meelde oma tagasihoidliku, tasaõnaluse loomu ja erilise ande ja armastusega muusika vastu. Samuti ka Rita ja Heino.

Lugeja nr. 429 nimetab, et "Tiivasirutuses" esinevad pildid koolielust tunduvad sama lähedastena nagu O. Lutsu "Kevadest", millega tuleb ka nõustuda.

Ainukese vastuväitena lugejale nr. 429 tuleb märkida seda, et illustatsioonid on minu arvates kõik võrdse tasemega.

Ka lehekülgedel 125, 136 ja 156 on pildid kooskõlas allpool kirjeldatava tegevusega.

Hästi on autor kirjeldanud uue maailmavaate kujunemist noorte juures, samuti neid vastuolusid ja lahkhelisid, mis tekkisid uue korra arenguteel. Noored eksivad, otsivad ja elavad huvitavat elu, täis igapäevaseid muresid ja rõõme.

Autor ei ole minu arvates tegelaste juures liialdanud ega ka kellegi kuju kahvatuks jätnud, nii nagu lugeja nr. 92 on seda öelnud Õie Heinaru kuju kohta.

Õie oli iseloomult tagasihoidlik, sädelevate silmadega tütarlaps ja tema kuju on toodud tegevuses esile vastavalt oma iseloomujoontele. Vastandkujuna Õiele on Rita.

Teoses on raske kindlaks määrata peategelast ja tundub, et selleks on kõik tegelased, kes esinevad teoses.

Küsimusele, kas "Tiivasirutus" on meeldiv raamat, tuleb vastata jaatavalt.

Lugejate kirjalik konverents on huvitav. See on üks parimaist kaastöö vormidest lugejate ja raamatukogu vahel. Tuleb vaid lootma jääda, et "Tiivasirutus" ei jää ainukeseks teoseks, mille kohta avatakse lugejate arvamuste kaust kirjaliku konverentsi korraldamiseks, ja oodata kohtumist kirjanikega.

20. mail 1959. a.

Lugeja nr. 93.

(Elvi Komarova, Viljandi Remondi-Tehnika Jaama raamatupidaja. Keskkharidus. Sünd. 1938. Alates oma lapsepõlvest ja ühtlasi ka meie raamatukogu algusest peale 1949. aastast alates raamatukogu lugeja).

Miks Henn jäi eluvõõraks?

On raamatuid, mille pealkirja meenumisel kerkiavad vaimusilma ette ka nende peategelased. On kirjanduslikke kujusid, kes meenuvad meile ühes või teises olukorras.

Nende ridade autori kätte pole V. Grossi teose kohta sattunud ühtki autoriteetset retsensiooni, kuid mis sellest. Võib ju oma arvamiseaga läbi ajada.

Niisiis, "Tiivasirutus" olevat võrdne "Kevadega". Raskelt usutav väide siiski, kuigi ka kõne all olevas raamatus on häid kujusid.

Minu arvates peamiselt selle pärast, et "Kevade" noored on nooremad selle sõna igas mõttes, "Tiivasirutuse" tegelased aga tunduvad kuidagi liiga tõsisena. Muidugi, viimastel tuli lahendada palju tõsisemaid probleeme. Siiski, lugenud läbi "Tiivasirutuse", meenusid mulle kooliaastad, klassikaaslased ja ühised tembud. Enne kõike aga hakkasin otsima oma klassikaaslaste keskelt Heino Saalepit. Minu arusaamise ja maitse järele on Heino kuju selles raamatus kõige ilusam, poolehoidu pälviv. Seda just selletõttu, et see nooruk pidas lugu teadmistest ja spordist. Usutavana tundub (siiski-tundub!) ka põõre tema elus. Et just endiste

mõttekaaslaste alatu käitumine põhjustas murrangu, on siiski usutavam, kui paljudes teostes kasutatav selgitamis- ja agiteerimismeetod. Tõetruuna võtsin ka kohti, kus kirjeldatakse Heino suhteid tütarlastega. Olen autori poolt, et ta laseb Heinol käituda siin ausalt, avameelselt, ilma lipitsemisteta ja kavaldamisteta. See näib ehtsana Heino suhtes.

Vaene Henn aga (temast tahaks pikemalt rääkida) jätab kõige oma tarkuse juures kohati hädavarese mulje. Imelikul kombel armastab ta mõtelda, filosofoerida, kuid ei saa millegipärast aru elu lihtsamatest tõe-dest, ei armasta n.ö. seista maa peal kahe jalaga.

Kuid enne märgime ära head küljed. Kui Henn aitab ema, kui saame teada, et ta on oma ülikonna ise teeninud, kui ta töötab Krooni juures, siis Henn meile meeldib. Ka hobuste "varumisel" on Henn algul sümpaatne. Muide loen teose parimateks lehekülgedeks kirjeldust Ritast, kes tahab pesu peseva Henu üle naerda, ja Ednast, kes Henu kaitseks välja astub. Need read on sellised nagu nad olema peavad.

Ka boikoti ajal tuleb Henu sõnu ja tegusid võtta tõena. Kuid mitmel leheküljel tekib mulje, et sellist Henu pole olemas, et Henn pole too poiss, kes oli eelmisel leheküljel.

Henu saamatus võimlemistundides tundub samuti ebausutavana. Poiss tegi ju koolivaheajal ja koolis käies füüsilist tööd.

Nagu mina aru sain, on Henn mõtleja tüüpi. Kui mängiti talle vingerpuss kohtamisega, arvas ta, et teha-akse nalja, kuid vaatamata sellisele mõttele, läks ta kergelt liimile.

Edasi üllatab Henn oma suurte teadmistega. 10. klassi poiss räägib lisaväärtusest, kiidab "Anti-Düh-ringit", saab nimetatud teosest nähtavasti hästi arugi. Kas ta võttis osa mõne filosoofia õpiringi tööst?

Liiga akadeemilised (ja naiivsed) on ka Henu

väited rahvustunde kohta.

Henn on algusest peale uue pooldaja. Kas autor pole siin lähtunud trafaretist, et kõik uue pooldajad peavad olema targad?

Kuid langenud Henn kutsub siiski esile kahetsuse. "Olid hea sõber, vaatamata et esimese armastuse ajal käitusid nagu fanaatik", mõtlesid kindlasti tema klassivennad, kui said teada Henu surmast.

Kui näiteks oleks peategelaseks võetud täisvereline Heino Saalep, teda karakteriseeritud Ostrovski stiilis, oleks meie noortel olnud kuju, keda armastada ja kelle moodi püüda käituda.

Mis puutub illustratsioonidesse, siis ei tahaks nõustuda sellega, et Henu süütu lapsenägu sobib tema filosoofiliste harrastustega. Üldse, "Tiivasirutuse" tegelased on aastatelt noored, kuid käitumiselt liigagi täiskasvanud. Ebausutavana tundub, et õpilased võtavad omavahelisi lahkhelisid vanameheliku tõsidusega ja teevad nendest järeldusi. Seda rõhutab ka tegevuse mõnevõrra aeglane tempo.

Mulle võidakse vastu rääkida. Kuid vaielda raamatu üle, mille kaks trükki on lühikese ajaga läbi müüdnud, on hoopiski kergem, kui sellist raamatut kirjutada.

"Tiivasirutus" on raamat, mida tasub lugeda, ja ta ongi loetav raamat.

Lugeja nr. 543.

10. juuni 1959. a.

(Erich Pedmanson, kommunistlik noor, raamatukogu aktivist. Keskkaridus.)

Henn ei jäänud sugugi eluvõõraks, lugeja nr. 543!

Lugeja 543 kirjutus on kõige ulatuslikum ning sellepärast valisin ta aluseks endale.

Lugeja 543, miks Teile ainult tundub usutavana pööre Heino Saalepis? Elus on ju kõik võimalik. Üks inimene leiab oma koha elus kiiresti, teisel kulub selleks rohkem aega.

Järgmine väide - Henn on hädavares. Ma ei tunne Teid, aga võib olla Te olete "üliinimene", kelle käes kõik edeneb kergelt ja vigadeta. Henn on aga ainult inimene, mitte kangelane.

"Anti-Dühring" ja lisaväärtus võivad olla küll keerukad küsimused, aga Henn võis neist siiski midagi teada, vaatamata sellele et tolleaegses koolis valitses reaktsiooniline kord.

Edasi lugedes Te laidate seda, et Henn oli liiga tark. Kas ta sellepärast siis eluvõõras oli, et ta tark oli? Inimene pole ju kunagi liiga tark.

Ja siis veel see, et Teile tunduvad tegelased käitumiselt täiskasvanutena. Kas mäletate, milline Te olite 17-18 aastasel? Kas Te tegite Tootsi vigureid või paterdasite palja jalu tänavarentslis? Ma arvan, et ei.

Selles vanuses peab käituma juba nagu iga teine täiskasvanu.

"Tiivasirutus" on teos, mis mulle meeldib. Asetaksin ta oma maitse järgi esimese kümne eesti kirjaniku teose hulka. Teose teevad huvitavaks elulised tegelaskujud, nende karakteristika. Lihtne ja õpilaskõnekeel muudavad teose veel rohkem loetavaks. Sündmustik on põnev, kohati isegi romantiline. (Õie "röövimine", Henu surm).

Lp. sm. V. Gross, palun kirjutage midagi sellist ka tänapäeva keskkoolist. Meist on nii vähe kirjutatud, aga on ju millest kirjutada.

Lugeja nr. 575.

(Ene Luur, keskkooli 11 kl. õpilane,
raamatukogu aktivist, kommunistlik noor)

Oleme samuti Linnaraamatukogu lugejad, sellepärast tahame ka osa võtta kirjanduslikust konverentsist V. Grossi raamatu kohta.

Kerraldasime koosoleku, mis oli pühendatud "Tiivasirutuse" arutelule.

Tütarlapsed, kes koosolekust osa võtsid, leidsid, et ilusamaks kujuks selles raamatus on Õie Heinaru. Üksmeelne arvamine Õie kohta: hingeliselt puhas, andekas, läbi ja läbi positiivne (veidi ehk üleaarugi) ning sellepärast kuju, kelle moodi on vaja elada.

Heino Saalep on ka õnnestunud kuju, kuid kohati tundub Heino käitumine ebausutavana. Oleks pidanud sügavamini näitama tema hingeelu, põhjusi, mis sundisid teda võtma revideerimisele oma seniseid tõekspidamisi. Tõetruuna on antud Heino ja Õie vahekorra kujunemine. Üheks parimaks kohaks on Henu ja Edna viimane kohtumine.

Olukorras, kus lasti käiku relvad, oleks tahtnud siiski näha Henu võitjate hulgas, s.t. ellujäänuna. Miks pidi peategelane langema?

Henu surm ehk ongi süüdi, et peame parimaks meeskujuks Heino Saalepit.

"Tiivasirutus" on ladus lugeda.

Oleme veendunud, et autor suudab pärast tiivasirutamist veelgi kõrgemale lennata.

Ootame uut raamatut noortest.

Trükikoja "Bolševik"
kommunistlikud noored.

V. Grossi raamat "Tiivasirutus" on käesoleval momendil tõesti kõige aktuaalsem ja loetavam noorsooraamat.

Kui lugeda arvustusi teose kohta ja käesoleva lugejate kirjaliku konverentsi puhul kirjutatud sõnavõtte, siis võib öelda, et niipalju, kui on inimesi, niipalju on erinevaid arvamusi.

Eriti ei tahaks nõustuda lugeja nr. 543 väidete-ga, et Henn jäi eluvõraks. Kuigi Hennul ei ole kõigi

tunnustatud kirjandusteoste peategelaste hiilgavaid omadusi, siis peame kohe juurde lisama, et me Hennult ei ootagi surematuid kangelastegusid, vaid võtame teda, nagu ta on, oma aja ja ühiskonna lapsena, eesrindliku, mõtleva ja arenguvõimelise noorena, kes sellisena leidis õige tee ja suuna.

Miks peaks see eluvõõrana tunduma? Hoopis vastupidi - näib ju üsna põhjendatud see tema omapärane mõttemaailm sellega, et tal on seljataga raske lapsepõlv. Ja lisaks võib veel öelda, et kirjanikul on täielik õigus anda oma teose tegelasele selline iseloom, nagu ta õigeks peab, kui see jääb tõenäosuse piiridesse. Ja Henu kuju ei kipu tõenäosuse piiridest välja.

Muidugi teose tegelaste kujude üle võib vaielda, kuid parima lahenduse kõigile küsimustele annab loodetavasti kirjaniku sõnavõtt kirjaliku lugejate konverentsi lõppkokkuvõtte õhtul.

Avaldame oma soovi kirjanikule. Kuna V. Gross on oma teosed enamuses pühendanud noorsoo kujutamisele, siis tahaksime loota, et ta edaspidigi leiaks võimalust kirjutada noorte elust ja püüdlustest. Eriti elavat huvi pakuks tänapäeva noorte arengutee kujutamine.

Tahaksime ilukirjanduslikus teoses meelsasti tutvuda olustikuga, kus noortel kulgeb töö ja õppimine käes, näiteks keskkoolid oma tööaladega, meditsiiniline kool, kultuurharidusala kool ja muud erialalised tehnikumid.

Nagu võib arvata, kujuneb kirjalik lugejate konverents teretulnud tavaks, millest osavõtt on lugejatele meeldiv ja huvitav. See on kõigile lugejatele vastuvõetav ja jõukohane üritus, kus ka neil kirjandushuvilistel on sõna kaasa öelda, kes hariliku lugejate konverentsi puhul kõnemeestena pole harjunud kuula-

jaskonna ees esinema.

(Lugejad nr.463 ja 772).

(Viive Heining, teenistuja, koos poja Arvoga (kommunistlik noor), kes õpib Tallinna Pedagoogilises Instituudis.)

Kui lugejate arvamuste kaustadesse oli juba kogunenud küllalt huvitavaid arvamusi, siis panime raamatukogus üles tahvli:

V.Gross "Tiivasirutus"

Lp. lugejad! Tutvuge teose kohta kirjutatud arvamustega!

Võtke osa kirjalikust lugejate konverentsist! Tahvlile aetasime ümberkirjutatult lugejate arvamusi.

Ühtlasi juhtisime nende lugejate tähelepanu tahvlile, kelle arvamustele oli vastu vaieldud. See oli oluline kirjaliku lugejate konverentsi käigu veelgi elavamaks muutmiseks.

Mitmed lugejad, kelle arvamustele oli vastu vaieldud, palusid kausta uuesti oma kätte, et oma tõekspidamiste kaitseks välja astuda.

Raamatukogu aktivist, trükikoja "Bolševik" komnoorte algorganisatsiooni sekretär sm.E.Pedmanson teatas abonemendi töötajale A.Ilvesele, et trükikoja töölisnoored soovivad organiseerida koosoleku V.Grossi jutustuse "Tiivasirutus" arutluseks.

Olles teose läbi lugenud soovivad komnoored kollektiivselt kirjalikust lugejate konverentsist osa võtta.

Lisaks siin äratoodud üksikutele ja kollektiivsetele töölisnoorte, noorte teenistujate ja keskkooli lõpuklasside õpilaste ning paljude komnoorte arvamustele on oma mõtteid ja muljeid jäädvustanud veel rida lugejaid - töölisi, lasteaiata töötajad, vanemad lugejad, kes kõik leidsid, et arutlusel olev raamat on huvipakkuv, sealjuures ära märkides oma siirast heakskiitu kirjalikule lugejate konverentsile.

Kuna kirjalik lugejate konverents oli uudne üritus ja meetodilisi materjale ning kogemusi sel alal veel ei olnud, siis astusime kontakti N.A.Nekrassovi nim.Viljandi Rajooniraamatukogu juhataja sm.Laanega ja Fr.R.Kreutzwaldi nim.Riikliku Raamatukogu meetodilise kabineti juhataja sm.J.Saar'ega, et läbi arutada kirjaliku lugejate konverentsi läbiviimise küsimusi ja lõppõhtu organiseerimist.

Kui juba oli kogunenud rida lugejate arvamusi, kirjutasime Villem Grossile, teatasime meie üritusest ja kavatsusest organiseerida kirjaliku lugejate konverentsi lõppkokkuvõtte õhtu; palusime teda nimetatud õhtust osa võtta, et kohtuda meie raamatukogu lugejatega.

Teome allpool ära kirjanik V.Grossi vastuse meie kirjale:

Sain Teie kirja kätte.Olen kirjaliku konverentsi käigust ja selle kokkuvõtte õhtust siiralt huvitatud.Viljandisse sõita novembri lõpus või detsembri alguses on mul võimalik.

Arvatavasti Te teatate mulle arutlusõhtu täpse aja, nii et ma vastava õhtu ja kohalejõudmise vahele saaksin kiiluda mõned tunnid selleks, et lugeda arvamusi.

Lugejate konverents oli kestnud juba üle poole aasta, autorilt oli saadud nõusolek osavõtuks konverentsi lõppõhtust - nii määrasimegi kindlaks õhtu läbiviimise 20.detsembrile 1959.a.

Viljandi Linna Raamatukogu lugemissaali pidasime õhtu läbiviimiseks liiga väikeseks, seepärast leppisime kokku N.A.Nekrassovi nim.Viljandi Rajooniraamatukoguga nende lugemissaali kasutamiseks.

Tellisime järgmise kutsekaardi:

Viljandi Linna Raamatukogu palub Teid osa võtta
L u g e j a t e k o n v e r e n t s i s t j a
k o h t u m i s e s t k i r j a n i k

V.Grossi g a.

K A V A S:V.Grossi kirjanduslik looming.

Kirjaliku lugejate konverentsi kokkuvõte
V.G r o s s i teosest "Tiivasirutus".

Lugejate muljeid teosest.

Konverents toimub 20.dets.1959.a.,Pioneeri tän.
6, V i l j a n d i Rajooni raamatukogu lugemissaalis,
algusega kell 17.00.

VILJANDI LINNA RAAMATUKOGU.

Kõigepealt saatsime kutsed kirjalikust lugeja-
te konverentsist osavõtjatele, siis raamatukogu akti-
vistidele, meie raamatukogu piirkonnas olevatele ühis-
kondlikkudele organisatsioonidele ja teistele luge-
jatele.

Teatasime üritusest kohalikus ajalehes.

Kuulutused toimuvast õhtust panime üles Vil-
jandi Linna- ja Viljandi Rajooniraamatukogusse, lin-
nas kuulutustulpadele.

Raamatukoguhoidja A.Ilvese ülesandeks oli juba
konverentsi käigus kokku leppida lugejatega, kes kon-
verentsi lõppõhtul esineksid ettekannetega, juhenda-
da neid ja leida lisamaterjali ettekannete koostami-
seks.

Lugeja E.Luur võttis endale ülesandeks esineda
lõppkokkuvõtte õhtul ülevaatega V.Grossi elust ja
loomingust.Raamatukoguhoidja otsis tema jaoks mater-
jali vastavatest raamatutest, lugemissaali juhataja
E.Ilves valmistas ette bibliograafilise materjali.

Lugeja E.Pedmanson nõustus andma ülevaate teo-
sest "Tiivasirutus" ja tegema kokkuvõtte lugejate
arvamustest.Selle ülesande teostamiseks olid tema
käsutuses retsensioonid teose kohta ja lugejate ar-
vamuste kaustad.

Lugejate konverentsi juhatajaks palusime Vil-
jandi Kultuurimaja töötaja Votele Kuusiku, kes samuti
tutvus teose kohta kogutud materjalidega.

Üheks eeltööks oli raamatunäituse "Villem Gros-

si looming" korraldamine.

Alapealkirja alla "Villem Grossi looming" aasetasime esikohale arutlusel oleva raamatu "Tiivasirutus", siis muu tema loomingu.

Teise alapealkirja alla "Kirjandust V. Grossi loomingu kohta". aetasime artiklid ja retsensioonid V. Grossi loomingu kohta.

Konverentsi lõppõhtu puhuks viisime näituse ja varem valmistatud raamatukoguliku plakati Rajooniramatukogu lugemissaali ruumi. Kirjaliku lugejate konverentsi lõppkokkuvõtte õhtu kava oli järgmine:

1. Avasõna. - V. Kuusik.
2. Kirjanik V. Grossi elu ja looming. - E. Luur.
3. Ülevaade V. Grossi teosest "Tiivasirutus" ja kokkuvõtte lugejate arvamustest. - E. Pedmanson.
4. Kirjanik V. Grossi sõnavõtt.
5. Konverentsist osavõtjate sõnavõttud ja küsimused.
6. Lõppsõna. - A. Kiillaspea.

Konverentsi juhataja V. Kuusik avas õhtu kirjanik V. Grossi "Tiivasirutus" arutlemiseks, tervitades küllatunud autorit V. Grossi ja lugejaid, kes arvukalt olid tulnud üritusest osa võtma.

Edasi tutvustas juhataja käesolevat konverentsi kui uut raamatukogulikku töövormi, kus lugejatel on antud võimalus oma arvamusi arutlusel oleva teose kohta avaldada kirjalikult.

Lugejate arvamuste kaustu sirvides ilmneb, et selline arutlusviis on huvitav. Teos on lugejatele meeldinud, on neile esitanud huvipakkuvaid probleeme, esile kutsunud vaieldavaid küsimusi.

Olles kogunenud lõppkokkuvõtte tegemiseks lugejate kirjalikust konverentsist, on ühtlasi võimalus pöörduda arvamuste ja soovidega küllatunud autori poole, kes omapeelse sõnavõttuga täiendab ja selgitab lugejate poolt esiletõstetud küsimusi.

Seejärelle andis konverentsi juhataja sõna E.Luurele, kes esitas ülevaate V.Grossi elust ja loomingust. Kõneleja lõpetab ettekande sõnadega: "Nimetatud teosest räägib järgmine sõnavõtja pikemalt".

Järgnes E.Pedmansonini ettekanne kirjalikust lugejate konverentsist kokkuvõtte tegemiseks.

E.Pedmanson alustas oma ettekannet sõnadega:

"Kallid raamatusõbrad! Lubage lugupeetud autorile Villem Grossile üle anda Viljandi Linna Raamatukogu lugejate, trükikoja "Bolševik" kommunistlike noorte ja oma parimad tervitused.

Asun täitma rasket ülesannet; ei ole ju kerge teha objektiivset kokkuvõtet lugejate arvamustest meie küllasõitnud kirjaniku teose kohta. Leian, et minu asemel peaks selle kokkuvõtte tegema mõni kirjanik või kirjanduskriitikute perre kuuluv seltsimees.

Nii noorte kui ka vanemate lugejate ühise arvamuse "Tiivasirutuse" kohta võiks kokku võtta kaheosalise lausega: "Hea raamat!"

Peaaegu kõik vanemad konverentsist osavõtjad märgivad, et see jutustus tõi nende vaimusilma ette pilte nende oma koolipõlvest.

Noored aga on päris õnnelikud, et viimaks kirjutati midagi ka neile sellest ajast.

Viljandi Linna Raamatukogus on neli eksemplari "Tiivasirutust". Katsuge seda raamatut lugemiseks saada! Villem Grossi jutustus on muutunud nii populaarseks, et raamatukokku satub vaid selleks, et vahetada lugejat, mitte selleks, et riiulil uut lugejat oodata. Nii on see ka teistes raamatukogudes. Mitmed näiteringid on asunud "Tiivasirutuse" dramatiseeringute ettekandmisele.

Kaks trükki müüdi läbi lühikese ajaga. See tähendab, et hea raamat on võitnud ka hea populaarsuse. Kriitik Olev Jõgi ütleb, et teos on "väga hea". Lugejad nr.463 ja 772 ütlevad: "V.Grossi "Tiivasirutus" on

käesoleval momendil tõesti kõige aktuaalsem ja loetavam noorsooraamat".

Ettekande tegija andis põhjaliku ülevaate teosest, iseloomustades tegelasi, teose sündmustikku, ajaloolist tausta jm.

Lugejate arvamustest kokkuvõtet tehes sõnas E. Pedmanson: "Isiklikult ühtun paljude lugejate arvamusega, et see on hea raamat.

Kõige rohkem on lugejad oma arvamusi avaldanud Henu kuju kohta. Henn hakkas tiibu sirutama ajal, mil lal küsiti: "Kelle poolt?" Üks kutsumine ja Henn läks. Henn andis selle uue poolt kõik. Seda on korratud igas arvamuses "Tiivasirutuse" kohta.

Lugeja nr. 543 avaldas oma arvamuse ja sellele järgnes päris sõjakas poleemika. Üks väitis, et Henn jätab kogu oma tarkuse ja filosoofia juures kohati hädavarese mulje, teised vaidlesid sellele väitele ägedalt vastu. Nr. 543 püüdis end kaitsta ja võttis uuesti sõna, millele järgnesid uued vastuväited.

Paljud lugejad on kahetsenud Henu surma.

Lause, mis Hennul jäi ütlemata ja mille ütles tema eest kirjanik, kõlab nii:

"Oleks ta veel veidikenegi elanud, siis ta oleks hävituspataljoni meestele õelnud, et nad teda niisuguses olekus mitte koju ei toimetaks, kuna emal ei olnud teisi lapsi..." See lause on minu arvates ilusaimaks terves raamatus."

Kokkuvõtte tegija kõneleb ka teistest kujudest ning teose keelest.

Edasi võtab kõneleja sõna raamatu illustatsioonide kohta. Ilmneb, et väga paljud lugejad on pööranud tähelepanu illustatsioonidele. Lugejad ei arutle ainult raamatu sisu ja sõnastust, vaid esitavad nõudmisi ka kujunduslikule küljele, et raamat oleks maitsekalt ja vastavalt raamatu sisule illustreeritud.

Edasi räägib E. Pedmanson kirjalikust lugejate

konverentsid, üteldes, et arvamusi lugejate poolt võinuks olla veel arvukamalt ja teost oleks tulnud veel põhjalikumalt analüüsida. Üldiseks puuduseks ongi, et paljud arvamused kipuvad jääma üldsõnaliseks.

Kirjaliku konverentsi hüveks on see, et ta õpetab loetava teose üle järele mõtlema, teda mõistma ja hindama ning selle üle oma mõtteid kirjalikult väljendama.

Peale poolteist tundi kestnud ettekannet küsis konverentsi juhataja koosolijailt, kas keegi soovib sõna või esitada küsimusi.

Kuulajaskonnast esitatakse esimesena küsimus: "Kas ei ole nn. positiivsed tegelased liialt idealiseeritud? Millised on lugejate kirjalikud arvamused selles osas?"

Sellele vastab E. Pedmanson, esitades lugejate arvamuste kaustadest vastavad kohad.

Teine sõnavõtja ei suuda sellega leppida, et Henn Onton sai surma. Sõnavõtja arvates oleks Henn pidanud elama jääma, n.ö. võitjaks jääma.

Sellele järgneb osavõtjate hulgast uus sõnavõtt, kus leitakse, et Henu surm oli vajalik jutustuse ter-
viklikkuse mõttes, kirjanik ei võinud "päästa" Henu ainult teose õnneliku lõpu nimel.

Sõnavõtt: "Ei tahaks nagu uskuda, et konflikt õpetaja Orase tunnis etteütlemisest sai nii suure tüli alguseks koolis ja põhjustas Henu väljaheitmise. Samuti Öie Heinaru röövimine ja eriti ta jõudmine õigel ajal peole tagasi on natuke liiga romantiline ning ebatõenäoline."

Sõnavõtt: "Mina ei pea usutavaks, et õpilaskollektiiv leppis boikoti tulemusega".

Sõnavõttudele vastas V. Gross: "Võib olla oleks tulnud teisiti kirjeldada klassi reageerimist Henu väljaheitmisele, kuid isiklikult elasin koolis kaasa säärasele sündmusele: mind kutsuti boikoti pärast di-

rektori juurde. Olengi raamatus andnud oma sõnad Heino Saalepile. Sündmused, mis olid seotud boikotiga on võetud tolle aja koolielust."

Järgneb rida teisi sõnavõtte.

Peale E. Pedmansonini vastuseid sõnavõttudele annab konverentsi juhataja sõna autor V. Grossile: "Huvitav on osa võtta kirjalikust lugejate konverentsist, kus mu raamatule saab osaks selline soe vastuvõtt ja hea hinnang. Teie huvi ja kiitus innustavad mind edaspidiseks tööks, kuna laitev kriitika võib mõnel puhul isegi halvavalt töötahtele mõjuda."

Paljudes kirjalikes lugejate arvamustes esinevale küsimusele, kas Henn Onton on teose peategelane, kes kannab teose ideed, vastab autor, et Henn Ontoni kuju esindab ja kehastab eneses lihtrahvast, töölisperekonast päritolevat õppivat noorsugu.

Ühtegi "Tiivasirutuse" tegelast pole elust tervikuna kopeeritud, kõik on n.ö. liitkujud. "Heledate Peade Klubi" kolmele liikmele on antud iseloomustavad jooned ühelt V. Grossi kunagiselt koolivennalt. Ühe "Tiivasirutuse" tegelase, "Heledate Peade Klubi" liikme Ants Urbsoo elukäik kujunes hiljem väga huvitavaks.

Edasi rääkis V. Gross oma teose saamisloost, märkis et "Tiivasirutus" ei ole puht biograafiline teos ja jutustas oma loomingulistest kavatsustest.

Peale autori huvitavat ja sisukat sõnavõttu andis konverentsi juhataja veel sõna osavõtjatele.

Sõnavõtt: "Suur tänu kirjanik V. Grossile. "Tiivasirutus" on väga hea ning vajalik teos. Mulle tundub, et need tegelased ja see aine on otse tegelikust elust võetud. Kõik tundub sellisena, nagu tol ajal tõepoolest oli. Autor on tänuväärsest käsitletud teemat, mis tänini on olnud sõötis. "Tiivasirutus" on südamelähedane raamat."

Küsimus: "Kas autoril on kavatsusel või mõeldud "Tiivasirutusele" järke kirjutada?"

V. Gross vastas, et ta ei ole mõelnud "Tiivasirutusele" järke kirjutada; ta loeb peategelase Henn Ontoni hukkamisega ka teose lõpetatuks. Raske oleks teosele järke kirjutadagi, sest ei ole midagi teada nende inimeste elukäigust, kes tulevad arvesse tegelaste prototüüpidenä. Nad on kõik pärast kooli laiali läinud ja nende edaspidist eluteed ei ole olnud võimalik jälgida peale mõne üksiku, kellest varem oli juttu.

Küsimus: "Meie noored lugejad oleme huvitatud, kas kirjanik V. Gross kavatses ka tulevikus noortele kirjutada. Midagi sellist ka tänapäeva keskkoolist. Või on autoril kavatsus seekord täiskasvanutele kirjutada?"

Sellele vastas autor, et tal on järgmise teosena kavas kirjutada romaan täiskasvanutele, praegu ei saa midagi olulist öelda noorsooraamatute osas.

Kuulajaskond on arutelust elavalt osa võtnud ja arvatavasti leiduks veelgi mitmesuguseid küsimusi, mida kirjanikule esitada, kuid aeg on juba küllaltki hiline. Konverentsi juhataja lõpetab arutelu, tänab kirjanikku ja konverentsist osavõtjaid.

Lõppsõnas ütles Viljandi Linna Raamatukogu juhataja A. Kiillaspea:

"Suur tänu kirjanikule vastutulelikkuse ja suure kaasabi eest. Selline kirjalik lugejate konverents oli meil esmakordne ja eriti teretulnud oli Teie kohalviibimine ja armastusväärne kõigi küsimuste lahendamisel, mis kirjaliku lugejate konverentsi käigus olid esile kerkinud.

Avaldame siirast soovi, et ka tulevikus jääte tihedasse kontakti lugejaskonnaga ja et kohtuksime veel sageli. Loodame Teilt veel palju, palju huvitavaid ja sisukaid teoseid.

Tänan kõiki konverentsist osavõtjaid, konverentsi korraldamisele kaasaaitajaid ja lugejaid, kes ak-

tiivselt konverentsi käigus oma arvamusi avaldasid." Raamatukogu juhataja andis autorile üle mälestusese-me ja lilli.

Autor pöördus südamlike lahkumis- ja tänusõna-dega koosolijate poole, üteldes, et ta siiralt rõõmus-tas sooja ja südamliku vastuvõtu üle Viljandi luge-jaskonna poolt. Ta ütles, et see huvitav ja elav arute-lu on temale andnud innustust edaspidiseks tööks.

2. L i s a m a t e r j a l.

Järgmisel päeval peale lugejate konverentsi toi-mus Viljandi Kultuurimajas kultuuriala töötajate jär-jekordne seminar, mida külastas kirjanik V. Gross, esi-nedes sõnavõtuga.

Teisel seminari päeval esitas Viljandi Linna Raamatukogu laenutaja A. Ilves raamatukogude sektsioo-nis ettekande töökogemustest kirjaliku lugejate kon-verentsi organiseerimisel, ühtlasi toimus konverentsi korraldamisel esinenud puuduste arutelu, millest on juttu allpool.

Osa Viljandi rajooni külaraamatukogude töötajaid olid alustanud juba kirjalike lugejate konverentside korraldamist, sest eelmistel seminaridel rääkisid Vil-jandi Linna Raamatukogu töötajad töökogemuste vaheta-mise korras kirjaliku lugejate konverentsi organisee-rimisest kui uuest töövormist.

Märkusi ja ettepanekuid toimunud konverentsist tegi Viljandi Rajooniraamatukogu juhataja E. Laan. Vil-jandi Linna Raamatukogu töötajad esitasid oma tööko-gemuste põhjal täiendusi ja veel mõningaid ettepane-kuid.

Külaraamatukogude juhatajad olid kirjalikust lu-gejate konverentsist kui uudsest töömeetodist väga hu-vitatud ja esitasid rohkesti küsimusi ürituse läbi-viimise kohta.

Peamiseks puuduseks oli kahtlemata see, et kõigi

arutlusel oleva teose eksemplaridega ei olnud kaasas lugejate arvamuste kausta.

Teiseks silmatorkavaks puuduseks tuleb lugeda seda, et ajakirjandusega oli kontakt nõrk.

Viga oli ka see, et lõppkokkuvõtte õhtul lugejate arvamuste analüüs ja ülevaade raamatust esitati ühe ettekanäja poolt.

E t t e p a n e k u i d k i r j a l i k u
l u g e j a t e k o n v e r e n t s i k o r r a l -
d a m i s e k s .

Hankida arutlusele võetavat raamatut suuremal arvul, kui tavaline komplekteeritav eksemplaride arv.

Igale arutlusele tuleva raamatu eksemplarile anda kaasa kaust lugejate arvamuste avaldamiseks.

Igasse kausta kirjutada raamatukogu poolt sisesejuhatuse, kirjaniku eluloolised andmed või lühiülevaade kirjaniku elust ja loomingust.

Raamat läbi töötada ja koostada küsimused, mis tulevad sisse kanda igasse kausta.

Igasse vihku sisse kanda esimene lugeja arvamus (või esimesed arvamused).

Kui konverentsi käigus on juba kogunenud rida lugejate arvamusi, siis neist huvitavamad ja sisukamad ümber kirjutada igasse kausta, et konverentsi kulgemist lugejatele huvitavamaks ja elavamaks muuta.

Koostada raamatuplakat; plakatile panna ettevalmistatud küsimused.

Peale nimetatud raamatuplakati üles panna lugejate arvamuste tahvel, kus lugejate arvamusi vahetada. Sellel tahvil võib esitada ka uusi andmeid või üksikuid huvitavaid mõtteid arutlusel oleva raamatu kohta, andmeid kirjaniku ja tema uudisloomingu kohta.

Lugejate arvamusi võib koguda ka lahtistele erilehtedele, kuid see moodus on vähem efektiivne. Kui gi lugeja tahvil tutvub teiste lugejate arvamustega,

ei ole tal siiski võimalik süveneda ega läbi mõelda kui tekib soov kas toetada ja täiendada teiste arvamusi või neile vastu vaielda.

Kui on saabunud esimesed lugejate arvamused, kirjutada kohalikus ajalehes kirjälilikust lugejate konverentsist, arutlusel olevast raamatust ja lisada lugejate arvamusi. Ka hiljem tuleb avaldada ajalehes uusi lugejate muljeid raamatust.

Informeerida ajakirja "Kultuur ja Elu".

Lugejate allkirjadena figureerisid meil lugejate numbrid. Lugeja arvamuse juurde ei olnud meil märgitud mingeid andmeid lugeja kohta.

Selle kohta tehti meile mitmeid märkusi ja ettepanekuid, näiteks iga lugeja arvamuse lõppu märkida lugeja haridus, vanus, elukutse, võimalikult ka huvialad, missuguse kirjanduse vastu tunneb huvi, kas palju loeb.

Need andmed iseloomustaksid arvamuse avaldajat, looksid isikust teatud kindla ettekujutuse, oleksid loomulikult huvitavamad kui ainult formaalne number.

Oma töökogemuste põhjal oleme lõppkokkuvõttes otsusele jõudnud, et meie selles osas oma tööstiili kirjaliku lugejate konverentsi organiseerimisel ei muuda ja kasutame ka edaspidi lugeja arvamuse allkirjana lugeja numbrit.

Abonemendil on olemas lugeja kaardid, mille järelle saab tarviduse korral metoodiliseks tööks ja uurimuste tarbeks kõik lugeja kohta vajalikud andmed kindlaks teha.

Võimalikult rohkem tuleks koguda kollektiivseid arvamusi, näit.: partei- ja komnoortealgorganisatsioonid, a/ü. komiteed, kommunistliku töö brigaadid, asutuste kollektiivid. Nendel arvamustel olgu juurde lisatud kollektiivi nimetus.

Kui kirjaliku lugejate konverentsi lõppõhtust palutakse osa võtma autor, siis on soovitatav autorit juba aegsasti tutvustada lugejate arvamustega. Selleks

tuleb teha väljakirjutusi lugejate arvamuste kaustast ja saata tutvumiseks vähemalt olulisemad arvamused või veel parem - anda kõik arvamused.

Kirjaliku lugejate konverentsi võib korraldada ka ilma lõppkokkuvõtteõhtuta ja autori kohalviibimiseta, nagu näitab A.Nikonova artikkel ajakirjas "Kultuuritöötaja", 1958, nr.3, lk.13.

Kui aga soovitakse ühiselt konverentsist kokkuvõtet teha, siis tuleb korraldada õhtu kõigile kirjalikust lugejate konverentsist osavõtnuile, paludes osa võtma teose autorit ja kõiki raamatukogu lugejaid.

Sel puhul tuleb muidugi teha lugejate arvamuste analüüs ja esitada see õhtust osavõtjaile.

Kui ei soovita konverentsi lõpetada lugejate kokkutulekuga, siis tuleb raamatukogus ülespanna plakati konverentsi kohta: lugejate arvamusi ja väljavõtteid nendest, ajalehematerjal ja autori kirjad.

Kui lugejate arvamustes on suuri lahkuminekuid, tuleb saada vastus kirjavahetuse teel autorilt või pöörduda mõne kirjanduskriitiku poole, kes võiks kokkuvõtteks kirjutada artikli ajalehes, mis tuleb ka raamatukogulikule plakatile lisada.

Konverentsi lõppõhtu korraldamise puhul võib lugejate arvamuste kokkuvõtte või analüüsi esitamise jagada mitme isiku vahel, et osavõtjail oleks huvitavam ja ei muutuks koormavaks ühele esinejale. Seda võib jaotada kas konverentsi puhuks ettevalmistatud küsimuste kohaselt eraldi teemade järgi või:

- 1) raamatu tegelaskujude analüüs,
- 2) raamatu keeleline külg,
- 3) raamatu kujunduslik külg jne.

Lugejate konverentsi õnnestumise eelduseks on individuaalne töö lugejatega, vestlused ja selgitustöö.

Kirjaliku lugejate konverentsi organiseerimisel on abonemendi töötaja osa palju kaaluvam kui tavalise lugejate konverentsi puhul.

Vastutav toimetaja

R.Aare.

A.Кийласпеа. Заочная читательская
конференция по книге Виллема Гросс
"Расправив крылья".

На эстонском языке

Tasuta

Tiraaž 1500

MB 08940

Fr.R.Kreutzwaldi nim. Eesti NSV

Riikliku Raamatukogu rotaprint.

Tellimise nr. 12.

Spizella

